

Nullius in Verba

(İngiltere Kraliyet Bilimler Akademisi) Royal Society'nin motto'su "**nullius in verba**" hakkında bilgi şu adresten alınmıştır:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Image:RoyalSocCOA20040420CopyrightKaihsuTai.jpg>

"**Nullius in Verba**" : "on the words of no one" veya "on the words of no master" demek, veya "don't take anyone's word for it" şeklinde de tercüme etmek mümkün. Yani, denemeden, sınımadan, üzerinde düşünmeden, hiçbir kimsenin, hangi yetkili olursa olsun, dediğini doğrudan kabul etmeyin ve inanmayın anlamına geliyor. Burada özellikle de ima edilen, deney ve verilerle (data) desteklenmeyen açıklamaların kabul edilmemesi.

"The motto of the Royal Society, "**Nullius in Verba**" (Latin: "On the words of no one"), signify the Society's commitment to establishing the truth of scientific matters through experiment rather than through citation of authority. Although this seems obvious today, the philosophical basis of the Royal Society differed from previous philosophies such as Scholasticism, which established scientific truth based on deductive logic, concordance with divine providence and the citation of such ancient authorities as Aristotle." *

"Nullius in verba" ibaresi şair Horace'ın Roma İmparatoru Augustus döneminde, MÖ 65-8 yıllarında yazdığı "Birinci Mektup"tan alınmıştır (13-15.dizeler):

"Ac ne forte roges quo me duce, quo lare tuter,
NULLIUS addictus iurare IN VERBA magistri,
quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes." (from the "First Epistle")

Türkçe ve İngilizce çevirisi şöyle:

Bana hangi önderi, hangi üstadı, hangi fikir akımını izliyorsun diye soracak olursanız, [derim ki] Ben kendimi hiçbir ustanın sözüne, düsturuna, hazır reçetesine bağlı olmadan fırtınaya bırakmışım.

"And lest by chance you ask by which leader, by which school of thought I am sheltered, I, bound to swear according to the dictates/prescribed formula (literally, 'into the words') of no (particular) master, am carried off as a guest, whithersoever the storm takes me."

(The "you" is either the reader of the poem or Horace's patron Maecenas, to whom the poem is dedicated.) **

Royal Society 1660da kuruldu. “Nullius in Verba” motto’su ve resimde gördüğünüz “coat of arms” [içinde motto’nun yazılı olduğu arma] 1663de Kral II. Charles tarafından onaylandı, kral ayrıca Royal Society’nin kuruluş beratını imzaladı. Newton 1703-1727 yılları arasında Royal Society’nin başkanlığını yaptı.

Royal Society'nin dergisi "*Philosophical Transactions*"in ilk sayısı 1665'de çıktı. Ve yayına hala devam ediyor.

* <http://www.royalsoc.ac.uk/page.asp?id=6186> ve linkleri,

**Anne Groton, a professor of classics at St. Olaf College

http://sunsite.utk.edu/math_archives/.http/hypermail/historia/oct99/0163.html}

Osmanlı’da durum nasıldı?

- a) Matbaa (birinci enformasyon teknolojisi devrimi) 1440’larda icat olmuştu. 1500’lü yıllara girerken Avrupada irili ufaklı 2500 yerleşim biriminde matbaa vardı ve 15 milyondan fazla kitap basılmıştı. Matbaanın icadından kısa süre sonra Osmanlıda Müslüman olmayan ahali bu muazzam imkanı kullanmaya başlamıştı. Ancak Müslümanlara matbaa yasaklanmıştı. Kitap basılamıyor, bilgi ucuz ve kolay bir şekilde dağıtılamıyordu. Bu durum üç yüz sene böyle devam etti. İbrahim Müteferrika’nın matbaasında basılan ilk kitap 1729 da. Fakat esas olarak orduda subayların eğitimi için olmazsa olmaz durumunun ortaya çıkmasıyla kitap basılmaya başlandı.
- b) Taküyiddin Efendi Galatada bir gözlemevi kurmuştu (1570lerin ortaları). Ancak yönetim ve üst ulemanın astronomi ve astroloji’yi birbirinden ayırtedememesi, veya şeyhülislamın güç dengesi için öyle kullanma stratejisi, aslında gerçekten güzel çalışmalara yönelen bu gözlemevinin sonu oldu. Rasathane “mekruh” ilan edildi. Donanma gemileri Galata kıyılarından top ateşiyle gözlemevini yerle bir etti. (1580ler). Kaptan-ı Derya meşhur Kılıç Ali Paşa idi. Ancak tabii emir padişah III.Murat’ındı. (Taküyiddin Efendi’nin bazı el-yazmaları üniversitemiz Kandilli rasathanesinde).
- c) Osmanlı “nakli” ve akli” bilimler (yani din bilimleri ve pozitif bilimler) arasında tercihini nakli bilimlerden yana koydu, onu üstün gördü. Nakli bilim denilen düşünce stilinde “kabul, itaat, inanma”, pozitif bilimlerdeki “sorgulama, eleştiri, sağlam data görmeden kabul etmeme, deneme-sınama” yöntemlerine izin vermedi. Medreselerden cebir, geometri, astronomi dersleri kaldırılarak dini konular üzerine odaklandı (Kanuni devri ve sonrası).

Böylece yaklaşık eş zamanlarda İngiltere ve onu takibeden Avrupa “nullius in verba” derken, Osmanlı bilimin temel felsefesini işaret eden bu motto’yu kendisinden uzak tuttu.

{Taküyiddin Efendi için daha fazla bilgiyi

<http://phys-sun-1.phys.boun.edu.tr/~semiz/universe/near/04.html>

adresinde ve Google’da bulabilirsiniz.}